

บทที่ ๓

ความรู้ทั่วไปเรื่อง ท้าวแก้ว

ท้าวแก้วเป็นนิทานพื้นบ้านอีสาน ถือเป็นชาดกนอกนิบาต เมื่อพระโพธิสัตว์
เสวยชาติเป็นท้าวแก้ว ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับท้าวแก้วมีดังนี้

ผู้แต่งและสมัยผู้แต่ง

วรรณกรรมเรื่องท้าวแก้ว ผู้แต่งหลายคน ได้แก่ พระภิกษุชื่อ ญาณวชิรมงคล
ญาณอินทร์ คุณสุข คุณเรือง และคุณลี เมื่อเดือนนี้ แรม ๕ ค่ำ วันศุกร์ที่ ๖ ปีกุน พุทธศักราช
๒๔๖๖ ดังปรากฏในท้ายเรื่องว่า

ริจนาแล้วเดือนนี้แรม ๕ ค่ำ วัน๖ (ศุกร์) ปีกุน พุทธศักราช (สังกาศ) ล่วงได้ ๒๔๖๖
พระวัสสา

พ่อออกจำ มีเจตนาศรัทธา ได้ถนอมมาให้ญาณวชิรมงคลและญาณอินทร์และคุณสุข
คุณเรือง ได้สร้างหนังสือท้าวแก้ว ขอให้มียุคนำกันมากๆ ให้ข้าพชนิพนธ์นิพนธ์
นิพนธ์นิพนธ์ บังจายโฮโหตุ คุณลีเป็นผู้เขียนบันปลาย (หน้า ๑๐๐)

จุดมุ่งหมายในการแต่ง

วรรณกรรมเรื่องท้าวแก้วแต่งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย ๒ ประการ ได้แก่

๑. เพื่อสั่งสอนให้คนประพฤติดี ละเว้นความชั่ว และเชื่อการทำความดีใน
ชาตินี้ จะลบล้างกรรมชั่วในอดีตชาติได้ ดังปรากฏในคำประพันธ์ที่ว่า

ฟังเยอ	นักปราชญ์เจ้า	เฝ้าแก่นงฮาม	ข้อยเฮย
ไผอยาก	หายกรรมวร	ที่โตกระทำไว้	
จงให้	พากันสร้าง	เขียนเอาอุปฐาก	

	ชาติที่พระพุทธเจ้า	เป็นแม่ถ้ายเวร	นั่นเนอ
ครั้นว่า	เขียนบ่เป็นแท้	จ้างท่านเขียนตาง	ก็ดี
หากจัก	หายกรรมเวร	บ่สงสัยแท้ (หน้า ๑๐๐)	

๒. เพื่อเป็นพุทธบูชา โดยมีความเชื่อว่าการแต่งเรื่องท้าวแม่จะส่งผลให้
ผู้ประพันธ์ได้กุศลมาก ดังปรากฏในคำประพันธ์ท้ายเรื่องที่ว่า

ยุคิบัน   ชาดกม้วนชาติ
แล้วท่อนี้   ถวายให้พระยอดคุณ   เจ้าเฮย ฯ

ลักษณะคำประพันธ์

วรรณกรรมเรื่องท้าวแม่ แต่งด้วยคำประพันธ์แบบอีสาน ประเภทโคลงสาร มีลักษณะบังคับสำคัญคือ โคลงบทหนึ่งมี ๔ วรรค และกำหนดให้วรรคที่ ๑ กับวรรคที่ ๓ มีวรรคละ ๓ คำ วรรคที่ ๒ กับวรรคที่ ๔ มีวรรคละ ๔ คำ หากวรรคใดมีเนื้อความไม่สมบูรณ์ ก็สามารถเติมเข้าได้อีกวรรคละ ๒ คำ โดยประมาณ ถ้าเติมเข้าข้างหน้าเรียกว่า คำเสริม และเติมเข้าข้างหลัง เรียกว่า คำสร้อย คำประพันธ์ประเภทนี้ มีข้อบังคับการใช้ คำเอก คำโท ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของ โคลงสาร แบ่งได้ ๒ แบบ คือ

1. แบบบาทเอก

- (๐๐)   ๐๐๊   ๐๐๐๐ (๐๐)
- (๐๐)   ๐๐๐๐   ๐๐๐๊ (๐๐)

2. แบบบาทโท

- (๐๐)   ๐๐๊   ๐๐๐๐ (๐๐)
- (๐๐)   ๐๐๊   ๐๐๊๐๐ (๐๐)

อนึ่ง คำเอก คำโท หมายถึง คำที่รูปวรรณยุกต์เอกหรือวรรณยุกต์โทกำกับ
ช้อยกเว้นมีเฉพาะคำเอก ถ้าหากคำที่มีวรรณยุกต์เอกไม่ได้ก็อนุโลมให้ใช้คำตายได้ ส่วนสัมผัส
นั้นไม่บังคับจะมีหรือไม่มีก็ได้ (พรชัย ศรีสารคาม. ๒๕๕๑ : ๑-๒)

ตัวอย่างที่ ๑

ขอให้	สุทาบแพ้ว	ฝูงหนุ่มมาลา	
	โพยพังสัง	อย่ามีมาต้อง ฯ	(หน้า ๑-๒)

ตัวอย่างที่ ๒

อันว่า	พระบาทเจ้า	ทันข้าสิ่งใด	พระเฮย
แต่นั้น	ราชาเจ้า	งานางน้องนาฏ	(หน้า ๑-๒)

เรื่องย่อท้าวแก้ว

ณ เมืองทุมมา เจ้าเมืองและชายาไม่มีบุตรธิดา จึงทำพิธีขอลูก คำอธิษฐานบรรลุผล ชายาคลอดลูกออกมาเป็นแม่ เจ้าเมืองให้หาโหรมาทำนาย โหรทำนายว่าท้าวแก้วจะเป็นกาลกิติ ถ้าเลี้ยงไว้ต่อไปจะนำความเดือดร้อนมาสู่บ้านเมือง พระองค์จึงให้ต่อแพนำท้าวแก้วลอยน้ำไป มีหญิงชรา เรียกว่าย่าจำสวนตามไปด้วย แปะไปติดที่เกาะคอนโจง พระอินทร์จึงลงมานิรมิต บ้านเรือนให้อยู่ ท้าวแก้วและย่าจึงไม่มีความเดือดร้อนแต่อย่างใด ต่อมาสองย่าหลานได้ลงเรือ กับนายสะเภาที่ไปค้าขายยังกงจีน ท้าวแก้วได้ลูกสาวคนสุดท้ายของเจ้ากงจีนที่ชื่อนางธัมมาเป็น คู่ครอง หลังจากนั้นนายสะเภาจึงขอกลับบ้านเมืองของตนและได้พาย่ากลับไปด้วย

ต่อมาท้าวแก้วได้ถอดคราบแก้วออกเป็นชายหนุ่มรูปงาม พี่สาวทั้งหกของนางธัมมา อยากได้ท้าวแก้วเป็นคู่ครอง จึงหาทางกำจัดนางธัมมาต่าง ๆ นานาแต่ไม่สำเร็จ จึงไปยุยงบิดาให้เกลียดชังท้าวแก้ว และหาทางกำจัดท้าวแก้ว ด้วยพระบารมีของพระโพธิสัตว์ทำให้ท้าวแก้วได้ขอมวิเศษ คือ ร่องเท้า กระจงหมั่ว ดาบ น้ำทิพย์ และผลไม้วีเศษ ด้วยจิตใจสอาดและความโลภของเจ้ากงจีน ท้าวแก้วจึงให้เจ้าเมืองกินผลไม้วี แล้วกลายเป็นลิง พี่สาวทั้ง ๖ กลายเป็นนกยางขาว ท้าวแก้วจึงพานางธัมมากลับเมืองทุมมา ระหว่างทางได้นางคำหยาดเป็นชายาอีกคนหนึ่ง เมื่อได้ครอบครองบ้านเมืองแล้ว ท้าวแก้วจึงไปรับนายสะเภาและย่ามาอยู่ด้วย

ตอนท้ายมีการกลับชาติของตัวละคร เช่นเดียวกับนิทานชาดกทั่วไป